

Kaj Mogensens prædiken nytårsdag

Taler

Kaj Mogensen
Sognepræst

Sted

Hvidbjerg Vesten Aa, Ørum og
Lodbjerg Kirker

Omstændigheder

Denne prædiken indgår i prædikensamlingen, "Liv og tro. Prædikener" (2014), der indeholder prædikener, som Kaj Mogensen har holdt gennem 26 år som sognepræst i Hvidbjerg Vesten Aa, Ørum og Lodbjerg Kirker. Derfor kendes denne prædikens præcise årstal ikke, hvorfor prædikensamlingens udgivelsesår er sat som dato.

Prædikentekst

Matthæusevangeliet kapitel 6, vers 5-13

Salmer

Vær velkommen, Herrens år
I går var hveden moden
Stol du kun på dit Fadervor
Gud egen kære Søn
Du, Herre Krist

Vort liv er fuld af overgange. Nogle er langsomme, nogle kommer brat. Nogle er ventede, andre er uventede. Der er overgangen fra barn til voksen. Hvornår finder den sted? Det er en langsom overgang. Den er forskellig fra menneske til menneske. Der er overgangen fra midaldrende til gammel. Hvornår er man gammel? Ved overgangen står vi ved en grænse. Grænsen mellem det, som var og det som kommer.

Nytårsnat gik vi over en grænse mellem det gamle år og det nye år. Det gamle år kan lignedes med et gammelt menneske, som døde kl. 24 i nat. Det nye år kan lignedes med et lille barn, der kom til verden, da sekundviseren gik over kl. 24 i nat.

Overgange er betydningsfulde. De gør noget ved os, og vi gør noget ved dem. Selv om urets viser går ubønhørligt, standser vi alligevel op midt i overgangen. Det kan ellers være farligt. Men selvom man efter salmens ord ikke skal se tilbage, når man har lagt sin hånd på Herrens plov, så gør vi det alligevel i forhold til vort liv.

At se tilbage er at erindre. At erindre er at bringe billeder og fortællinger fra

fortiden ind i nutiden. Hvad bragte det gamle år? Det er så forskelligt for os. For mig var året en underlig blanding af glæder og sorger. Det havde lyse og mørke stunder. Men sådan har det vist været hvert eneste år. Med erindringen følger savnet. Hvad savner du mest? Mennesker, du mistede, et helbred, som var bedre? Med erindringen følger måske også fortrydelse. Der var gode muligheder, som vi ikke turde gribe, sange, der ikke blev sunget, mennesker, der ikke blev hjulpet, bønner, som ikke blev bedt. Med erindringen kan også følge taknemmelighed: Hjælp og støtte, som jeg modtog, opmuntring, glæden over, hvad der groede og blomstrede. Der var vist også noget af det, som jeg fik udrettet, der var godt. Tror jeg nok.

Ved overgangen ser vi også fremad. Måske med en underlig blanding af bekymring og forventning. Bekymring og forventning kan være viklet ind i hinanden, på samme måde som glæde og sorg. Hvad vil det nye år bringe? Bekymring går altid på det uvisse. I virkeligheden ved vi jo ikke, hvad året vil bringe. Der skal så lidt til at ændre alt, et enkelt skridt i den forkerte retning, et besøg hos lægen, en diagnose, et stormvejr – bogstaveligt eller billedligt. Der er også forventningen. Hver årstid har sin skønhed. Jeg ser frem til foråret: Anemonerne i skovbunden, svalerne der flyver lavt over åen, lyse- grønne bøgetræer. Lyset. "Giv tid! Giv tid"! Vi bringer det hele med os: Vore bekymringer, vore forventninger. I virkeligheden kommer alle vore bekymringer fra det samme sted og samler sig om det samme: Døden.

Døden er jo ophævelse af livet. Døden har mange former, mange ansigter. Den kan vise sig som sygdom, venskaber, der forsvinder, håb, der brister, uudnyttede livsmuligheder. Vi er mennesker, der også lever i mørket og i dødens skygge. Men vi går også ind i det nye år med vore forventninger, vore drømme og vort håb. Håbet har også så mange former. De gode drømme kan indeholde så meget. Men alt håb, alle forventninger har med liv at gøre. Med evigt liv. Evigt liv er ikke blot en tilstand efter døden, evigt liv er alt, hvad der lever og ånder af kærlighed. Det er evigt liv, når et lille barn smiler til dig. Det er evigt liv, når du en forårsdag kan sidde i haven og se på blomsterne og lytte til fuglene. Det er evigt liv, når du lytter til gode ord og smukke sange. Det er evigt liv, når du glæder din ven eller din nabo med hjælp. Alt det er glimt af Guds rige – en udstrømning af lyset fra Paradisets have. Kirkens gudstjeneste og hverdagslivets gudstjeneste har til opgave at stryge os blidt over kinden med Guds evangelium og bringe os en hilsen fra lysets hjem.

Nytårsdag kommer vi til Gud med alt det, som overgangen fra det gamle til det nye år indeholder: erindring, taknemmelighed, bekymring, sorg, glæde, forventning, håb, drømme. Vi kommer, som vi er, med det, som livet har gjort ved os, og det, som vi har gjort med livet. Og så møder vi Gud i evangeliets ord, i de lovsange, som Gud synger med vore munde, i de bønner, Gud beder sammen med os, i det måltid han holder sammen med os – og hvor han rækker os sin kærlighed.

Det nye år, vi er gået ind i, er Guds år – og derfor i sandhed vores år. Herrens år! Et Herrens år er et år fyldt med bønner. Nytårssalmen *Vær velkommen, Herrens år* (DDS 712) er en bøn til Gud. Vi beder om, at Guds ord vil oplive os og oplyse os. At oplyse os betyder, at vi får kastet et lys ind over vort liv, så vi ser os selv som mennesker skabt i Guds billede. Så ser vi Gud i billedet af en kærlig far og mor, Jesus som vor frelser og forsoner og hinanden som søstre og brødre. Vi beder om, at Gud vil skænke os, hvad vi har brug for: Solskin i vår og et gyldent år på marken, eller som i Fadervor: vort daglige brød. Vi beder Gud om den livsalige fred, så vort land og vort folk kan blomstre (Grundtvig skrev salmen midt under den første Slesvig-krig). Vi beder om, at året bliver et Herrens år.

Alt i bønnen er holdt inden for rammerne af første trosartikel: "Vi tror på Gud Fader, Himlens og jordens skaber..." Men der er intet, der har med Gud og menneskelivet at gøre, som ikke har med Jesus at gøre. Derfor beder vi om, at det nye år må skride frem i Jesu navn. For det er Jesus, der åbenbarer Gud for os og Gud med os. Med Jesu forkyndelse, liv, korsfæstelse, opstandelse og nærvær ved Helligånden er den skjulte Gud trådt ud af mørket, er den fjerne Gud kommet os nær. Jesus har vist os med sit liv og sin død og sin opstandelse, at Gud er kærlighed, at vort forhold til Gud er som barnets tillidsfulde og fortrolige forhold til en kærlig mor og far – en man trygt kan komme til, også ved årets og livets overgange – med sin glæde og sin sorg, med sine bekymringer og med sit håb.

Det år, vi er gået ind i, er også en del af kirkens år. Derfor holder vi nytårsdag som helligdag og samles til gudstjeneste. Enhver gudstjeneste er egentlig også en overgang: Vi kommer *fra* hverdagslivet *til* helligdagen. I dag på årets første dag lærer Jesus os at bede. Han lærer os Fadervor. Det er ord, vi hver især kan lægge det i, vi har brug for at sige. Ord er aldrig færdige, før vi har lagt os selv ind i dem.

De enkelte ord og sætninger er betydningsfulde og indholdsrige, og dog er bønnen mere end ord og sætninger. Summen er mere end de enkelte dele sat sammen. Fadervor er hjerteslag og åndedræt. En verden at hentes ind i. Når min sjæl er træt af at gruble, kan den hvile sig ved at bede Fadervor (Grundtvig i Åbent brev til mine børn Højskolesangbogen (HS), nr. 95). Med Fadervor på læben og i hjertet bliver vi som børn igen. Barnet får lov til at være barn og kan bede med forældrene, før de enkelte ord og sætninger giver mening. Den voksne kan være barn på den voksnes måde.

Grundtvigs salme, *Sov sødt barnlille* (DDS 674), er også det voksne barns vuggevis. Så kan vi trygt lægge hænderne sammen og bede Frelserens bøn, og bønnen stiger fra jorden, hvor vi lever og bor, til Himmeriget. Det er, som ordene bliver levende, de får krop og sjæl, så bønnen kan omfavne englene. Bønnen bedes i det lave, i vores liv, men den klirrer op til himmelen.

Nu er det med "op og ned" jo billedtale. Vi kan også sige, at Fadervor åbner en verden af indhold og betydning for os. Vi beder på denne jord, i dette liv, men i bønnen føres vi ind i Guds rige – Guds kærlighed og magt, som er ét og det samme.

H. C. Andersen har så smukt digtet om Fadervors betydning i den store kristne fortælling i dansk litteratur, *Snedronningen*. Da den lille Kay har bundet sin slæde til Snedronningens kane, bliver han bange og vil bede sit Fadervor. Men han kan ikke huske Fadervor – han kan kun huske den store tabel. Er det ikke et tidsbillede af vort liv og det danske samfund, måske også i nogen grad af folkekirken? Vi har glemt Fadervor, men kan huske den store tabel. Har overvejelser om økonomi, struktur og ledelse taget mere tid og interesse end kristentroens indhold, retning og betydning? Den lille pige Gerda, der befrier Kay, kan sit Fadervor. Da hun mødes af Snedronningens soldater, beder hun Fadervor, og bønnens ord får krop og bliver til engle, der jager snedronningens soldater på flugt.

Fortællingen ender med, at Kay befries, og Kay og Gerda sidder på små børnestole og holder hinanden i hænderne, og bedstemor sidder i Guds klare solskin og læser højt af Bibelen: "uden I blive som børn komme I ikke ind i Guds rige!" Kay og Gerda så hinanden i øjnene, og de forstod på én gang den gamle salme: "Roserne vokse i dale, der få vi barn-Jesus i tale.": "Der sad de begge to voksne og dog børn, børn i hjertet, og det var sommer, den varme velsignede

sommer."

H. C. Andersen havde mange sorger og vanskeligheder i sit liv. Han var tit angst, sorgfuld og ensom, men han fastholdt hele sit liv sin tro på Guds nåde og kærlige forsyn – en Gud, som man kan bede til, og som er i-møde-kommende. Tænk det bogstaveligt: en Gud, som kommer os i møde, som er hos os, som holder Gudstjeneste med os, som kender os – og dog elsker os.

Der kan ske det, at nogle mennesker må opgive Gud, fordi de fejlagtigt tror, at Gud har opgivet dem. Det gjorde en anden dansk digter. Jeppe Aakjær. Han skrev et digt i 1897, han kaldte *Hedevandring*. Digtet blev optaget i Højskolesangbogens 17. udgave, men blev allerede taget ud i den 18. udgave. Det er en skam, digtet burde have fået lidt mere tid. For det skildrer så gribende, poetisk smukt det liv, som tror sig forladt af Gud. Det er vel også en erfaring, mange kristne mennesker har gjort. Det var også Jesu langfredagserfaring. Digtet er ikke udtryk for en overfladisk ateisme, en naiv videnskabstro. Det udfolder erfaringer, erfaringer, som kan føre til ateisme, en ateisme, som måske er at foretrække frem for en bedrevidende skråsikker, fordømmende livsanskuelse. Ærlig ateisme og ærlig kristentro ligger – med alle forskelligheder – dog nærmere hinanden end evangelisk kristendom og tro på en gud, der sender hovedparten af sine skabte, faldne og elskede menneskebørn i tidsubegrænset smerte.

Jeppe Aakjær sammenligner sit liv med en lille fugl, der lever på heden. Det er mørkt og der er uvejr:

Se, derfor skjælver hver en lille fugl,
der søger spejdende den åbne rede;
For den har intet lovbetrygget skjul;
og intet, intet Fadervor at bede.

Og derfor hører jeg et vemodssuk
just nu, da solens båd til havs vil sejle,
jeg hører det i agerhønenes kluk
og i dit tungsindsfløjt, grågule hjejle.

Og selv jeg gribes af din tungsindsgru,
din natterædsel, store brune hede;

thi lille fugl, jeg er forladt som du
og har ej noget Fadervor at bede. (HS 17. udg., nr. 570)

Det er en ateisme med omkostninger. Dyrekøbt. Aakjær viser, at det ikke er let at leve uden Fadervor, uden tro på en kærlig Guds nærvær.

Måske kan der også komme tider i vort liv, hvor vi oplever, at vi er kommet på afstand af Gud og dermed på afstand af vort livs inderste mening og dybeste sammenhæng. Men så tror jeg, at det Fadervor, som nogle mennesker kan få svært ved at bede, beder Jesus for os. Selv i oplevelse af gudsforladthed er vi ikke forladt af Gud. Det er der intet menneske, der er – ikke for altid. Også det menneske, som siger *Nej* til Gud, siger Gud i Kristus *Ja* til. Det gælder hvert eneste menneske. Guds Ja er for nogle en overraskende glæde – for andre vil det blive en glædelig overraskelse.

Ved overgangen til et nyt år vil vi bede Fadervor som barnets fortrolige henvendelse til Gud. Vi vil bede "komme dit rige," og Guds rige, som er Guds magt og Guds kærlighed, går med os ind i et nyt år og vil være hos os, i os og mellem os alle vore dage indtil verdens ende. Indtil den vidunderlige dag, hvor hele skaberværket forenes i en lovprisning af den treenige Gud.

Kilde

Kaj Mogensen: "Liv og tro. Prædikener", s. 40-47. Aros. 2014

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Anden tekstrække, Nytårsdag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/kaj-mogensens-praediken-nytarsdag>